

Юлія Кулімова,

кандидат педагогічних наук,
асистент кафедри початкової освіти
(Полтавський національний педагогічний університету
імені В.Г. Короленка)

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕДУКАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ НА ОСНОВІ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ

Сьогочасні суспільні реалії висувають нові вимоги до всіх суб'єктів освітньої кооперації, зокрема, до вчителя, як організатора навчального процесу. З одного боку, модернізація системи освіти вимагає від педагогів постійного розвитку та використання новітніх методів навчання. З іншого – батьки оцінюють вчителів за їхню оригінальність, активність та готовність до інновацій, спроможність знаходити індивідуальний підхід до дітей. Крім того, сучасні виклики (пандемія та повномасштабне військове вторгнення), ставлять перед вчителями завдання не лише в галузі навчання, але й вимагають від них готовності приймати нестандартні рішення, мати патріотичну позицію та адаптуватися до непередбачуваних ситуацій.

Один із способів покращення роботи вчителя в контексті вдосконалення освітнього середовища початкової школи – це впровадження принципів діяльнісного підходу в навчальний процес школи I ступеня. Це важливо для активізації пізнавальної активності молодших школярів та стимулювання їхньої навчальної мотивації. Також Нова українська школа підтримує самостійну активну пізнавальну діяльність учнів, використовуючи систему розвивального навчання, що реалізовується саме в рамках діяльнісного підходу.

Ефективним методом впровадження діяльнісного підходу в Новій українській школі, на думку Р. Паркера та Б. Томсена, є «навчання через гру» – це методика, в якій ігрова діяльність молодших школярів поєднується з фасилітацією вчителя для досягнення розвитку очікуваних результатів навчання [6, с. 66]. Дослідники вказують, що діяльнісний підхід у початковій школі характеризується активною роллю учня, що сприяє його залученості до навчання та усвідомленню його значущості [там само].

Діяльнісний підхід виступає фундаментом компетентнісного підходу в Новій українській школі, базуючись на ідеї включення учнів у активну пізнавальну діяльність, а не отримання готових знань. При впровадженні ідей діяльнісного підходу в освітню практику основний акцент ставиться на творчій співпраці між вчителем і учнем. Такий підхід до організації освітньої взаємодії сприяє активному вияву здібностей, можливостей і потреб кожного учня, сприяє їхньому творчому розвитку [5, с. 305-310].

Діяльнісний підхід у початковій школі об'єднує пошукові, проектні та дослідницькі методики, спрямовані на організацію власної навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів. Цей підхід не лише сприяє на засвоєнню знань, умінь і навичок, але й розвитку узагальнених способів навчальних дій. Важливо, що початкова школа повинна базуватися на ідеях

діяльнісного підходу, щоб розвивати не лише здібності молодших школярів, але і навички самостійного здобуття інформації, аналізу проблем і пошуку шляхів їх раціонального вирішення, критичного мислення та застосування набутих знань для розв'язання нових завдань [7].

Технологія діяльнісного підходу сприяє персоналізованому навчанню, надаючи учням можливість бути самостійними. Це не тільки робить уроки в початкових класах цікавішими, але й сприяє ефективному засвоєнню знань та успішному набуттю навчального та життєвого досвіду.

Впровадження технології діяльнісного підходу в навчальний процес має ґрунтуватись на ключових принципах Державного стандарту початкової загальної освіти. Це включає створення умов для повної реалізації здібностей, талантів, та всебічного розвитку кожної особи, гуманітаризацію, демократизацію освіти, пріоритет загальнолюдських цінностей та формування компетентної особистості [1]. Важливо розуміти, що діяльнісний підхід не руйнує традиційну систему освіти, але натомість оновлює та перетворює її, зберігаючи все необхідне для досягнення нових освітніх цілей.

Послідовна реалізація діяльнісного підходу в едукативному середовищі Нової української школи призводить до підвищення ефективності освіти за такими показниками:

1. Надання результатам освіти соціального та особистісно-значущого характеру.
2. Більш гнучке та міцне засвоєння знань учнями, з можливістю самостійного руху в освітній сфері.
3. Можливість диференційованого навчання зі збереженням єдиної структури теоретичних знань.
4. Суттєве підвищення мотивації та інтересу до навчання у молодших школярів.
5. Забезпечення умов для загальнокультурного та особистісного розвитку, формування картини світу та компетентностей у будь-якій предметній галузі пізнання [2, с. 52-63].

При імплементації діяльнісного підходу в освітнє середовище Нової української школи ключовим моментом є планування та проведення уроків, включаючи такі етапи:

1. Організаційно-змістовий аспект: активне включення учнів у діяльність, стимулювання бажання працювати. Вчитель може використовувати позитивні побажання, пропонувати учням побажати успіхів один одному та створювати позитивний настрій перед початком роботи.
2. Актуалізація знань: повторення необхідного матеріалу, виявлення можливих труднощів у роботі кожного учня, постановка проблемної ситуації. Учням пропонується самостійно знайти рішення протягом короткого часу, записуючи відповіді на дошці.
3. Постановка проблеми (ситуація інтелектуального розриву): спільно з учнями уточнюються індивідуальні та колективні труднощі, визначаються їх причини, формулюється тема та мета уроку.

4. Побудова проекту виходу із труднощів: вибір методів та способів управління навчально-пізнавальною діяльністю. Учні спільно обдумують та обговорюють різні варіанти відповідей, обирають оптимальний варіант, фіксують його вербально та знаково. Вчитель може використовувати діалог, що спрямований на діяльність, а також організувати групову або парну роботу під час обговорення.

5. Первинне закріплення (розв'язування типових завдань з коментуванням): вирішення типових завдань з коментуванням учнів, сприяє успішному розумінню та запам'ятовуванню навчального матеріалу.

6. Самостійна робота з самоперевіркою (самоконтроль і самооцінка): учні самостійно виконують завдання нового типу та здійснюють їх самоперевірку, порівнюючи з еталоном. Ця активність сприяє формуванню аналітичних вмінь молодших школярів, таких як виявлення та виправлення помилок, оцінка власної діяльності. Така едукативна кооперація дозволяє створити емоційно позитивну атмосферу на уроці із включенням школярів у ситуацію успіху та мотивуючи їх до подальшої пізнавальної діяльності.

7. Повторення (включення знань у систему сформованих компетентностей): вчителю слід підбирати завдання, які дозволяють учням молодшого шкільного віку тренувати раніше вивчений матеріал і включати його у сформовані компетентності.

8. Навчальна рефлексія: на цьому етапі фіксується нове правило (алгоритм), а також організується самооцінка учнями початкових класів своєї навчальної діяльності [3; 4].

Отже, ключова ідея впровадження діяльнісного підходу в Новій українській школі полягає в наданні пріоритету розвитку учнівського мислення в контексті формування та закріплення навичок і вмінь у вирішенні навчальних завдань. Діяльнісний підхід сприяє включенню учнів у навчально-пізнавальну діяльність, а вчителю, як досвідченому наставнику, дозволяє організувати цю діяльність. Важливо, що цей підхід допомагає подолати страх перед помилкою, вчить сприймати невдачу як сигнал для виправлення та розвиває конструктивний підхід до розв'язання проблем – навички, важливі у реальному житті. Такий підхід підсилює мотивацію учнів до навчання, сприяє розвитку інтелекту та надає відчуття успіху в подальшому навчанні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний стандарт початкової освіти, 2019. Київ: КМУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>.
2. Доценко С. О. Реалізація системно-діяльнісного підходу на уроках математики. *Педагогіка та психологія*. Харків, 2016. Вип. 55. С.52-63.
3. Москаль О. В. Діяльнісний підхід як основа організації освітнього процесу в початковій школі : навч.-метод. посібн., 2019. 20 с.
4. Ніконенко Т., Шатило О. Реалізація діяльнісного підходу на уроках математики в першому класі в рамках науково-педагогічного проєкту «Інтелект України». *Підготовка майбутніх педагогів у контексті впровадження Концепції Нової української школи*. Мелітополь: Видавн. буд. Мелітоп. міської друкарні, 2021. С. 34-37.

5. Орос В.М., Петечук В.М., Петечук Ю.В. Розвиток творчих здібностей особистості засобами розвивального навчання у системі математичної освіти. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*, 2021. Вип. 1 (48). С.305-310.

6. Рейчел Паркер, Бо Ст'ерне Томсен Діяльнісний підхід у школі. Данія : The LEGO Foundation, 2019. 75 с. URL: <https://inlnk.ru/bnNNA>.

7. Реформування і модернізація освітніх систем країн світу ХХІ століття: монографія. За наук. ред. О.І. Шапран. Переяслав-Хмельницький: Домбровська Я.М., 2018. 344 с.